

אם מחר בבוקר יזעקו העתונים את כותרת-הענק "מלחמה!" ויבקע קול שיר-הלכת ממקלטי הרדיו, יהיה המצב שונה מאד מזה ששרר למחרת החלטת האו"ם על חל"ק. קה ארץ-ישראל, שעה שניתכו הכדורים הראשונים על אוטובוס עברי בדרכו מנתניה לירושלים.

או חשו המונים לחזית, מילאו יחידות ארעיות — טירונים ירוקים שהתלהבותם חיפה תה על חוסר נסיונם. הארץ היתה חזית, כל צעיר שרצה בכך היה חייל קרבי.

אם תפרוץ מחר מלחמה, יעמוד צבא קרבי מן המוכן בעמדה הקדמית. הוא יחזיק בקו, יבצע את המשימות הראשונות, עד אשר יקום, מאחורי גבו, צבא עתודות-המיר לואים.

משך ימים ושבועות, יהיה הכל תלוי באותם צעירים המתהלכים כיום ברחובות הערים ומחכים לטרמפים על הכבישים — בעלי הרקע האדום לסמל ההובל על הכו"מ הה. הם לא יוסתעו. הם הוכנו לכך. זה מקצועם.

לא הם יחליטו אם לצאת למלחמה ואם לאו. זהו תפקידם של הפוליטיקאים, מוסד דות רחוקים המחליטים אישם על גורלם של חיילים אפורים. אולם אם תוחלט ההחלטה ותינתן הפקודה תעבור ההחלטה מידי לובשי-החליפות נושאי-התיקים בגיל העמי דה, לחיים או למות, לידיהם ולרגליהם של לובשי-המדים נושאי-הרובים בגיל ההסתערות. מי הם אנשים אלה?

**ביום העצמאות תשי"ד
קרובה סכנת-המלחמה למדינה
לא פחות מאשר
בכל יום אחר
מאז שמעו חיילי צבא ההגנה
במבואות לטרון,
בעיר העתיקה ובמרחבי הגלב
על הקמת מדינתם.
שוב מופנות עיני האזרח
אל בניו ואחיו במדים,
חיילי כל החילות.
אשר יצטרכו, בבוא יום
ההכרעה לתת איש
איש במקומו את חלקו
הקטן אך החשוב למאמץ הגדול
ששמו צבא.
אך בראש וראשונה
שלוח מבטו אל**

דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל

ההתחלה וההקדמה העצמאית 1954

דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל

החייל הקרבי העברי של 1954 אינו החייל הקרבי העברי של 1948. לטובה ולרעה הוא אדם אחר. הוא גדל בתנאים שונים. הוא משרת בתנאים שונים. דמותו שונה.

איש כובע-הגרב של 1948 היה חייל מת-גדב. אף אם גויס להלכה גיוס-חובה והגיע ליחידה הקרבית במקרה, לא היה נשאר בה לו באמת השתדל בכל כוחו לעבור ליחידה עורסית. היתה בו גאווה של המתנדב, גאווה של האדם שידע כי המונים מעריצים אותו. אם קרא המפקד למשימה מיוחדת, לתפקיד מסיכן במיוחד, נמצאו רבים שהתביישו שלא לקפוץ קדימה.

נושא הרקע האדום של 1954 מגויס גיוס-חובה. איש לא שאל אותו אם הוא רוצה לשרת ביחידה קרבית או לא. הוא גם לא ציפה שמישהו ישאל אותו. שנה מראש ידע בדיוק באיזה יום עליו להתייצב. הוא לא עשה חשבונות. לעתים קרובות לא ערך גם תכניות לחיים. הוא חיכה, פשוט, לחיולו, דחה את כל ההחלטות עד אחרי השיחור.

בדרך כלל, לא רצה להגיע ליחידה קרבית. לא חשש מפני הסכנה; הוא פשוט התרגל לנוחיות. הוא לא היה במחנות-הכשרה, על פי רוב לא היה גם במסעות תנועת-הנוער, הוא למד להעריך את ערכו של מקרר חש"מלי, של סדין לבן בבית.

אולם כאשר הגיע ליחידה הקרבית, השלים עם גורלו. המחשבה שכיוונה את מעשיו היתה: "אם כבר נדסקתי ליחידה קרבית, מוטב שאלמד את המלאכה. מוטב שאתקדם. ככל שאהיה חייל יותר טוב, אעלה בדרגה. ככל שאעלה בדרגה, יהיו חיי טובים יותר."

אמר סגן צעיר, מפקד מצטיין בגדוד רגיזים: "איננו מסוגל לעשות עבודה גרועה. הצבא איננו חלום-חיי. אולם כל זמן שאני במדים, אני מוכרח לתת כל מה שיש בי י בעוד חודשיים יסיים הסגן את 30 חודשי שרותו, יחזור לחיים אורחיים. הוא חייל טוב."

הוא לא היה איש מופקר. הוא ידע ערכה של משמעת. אולם היתה זאת משמעת מיר-חדת במינה. הוא חשב התחשבות בו, באי-שיותו. הוא היה מוכן, תמורת זאת, להפעיל יוזמה אישית רבה מאד בקרב.

ירשו בשנת '54 הוא טיפוס שונה לחלוטין. הוא צעיר הרבה יותר — לפחות בן 17, לכל היותר בן 21. נסיונו בחיים אפסי. הוא היה רגיל לאב ולמורה. הוא לא הופתע כשהוטל עליו בצבא למלא פקדויות. הוא היה מוכן לכך. כשאמר לו להצדיע ולומר "המפקד!" לא נראה לו הדבר מוזר. הוא לא הכיר שום צורה אחרת.

גם המפקד השתנה. הוא יותר בטוח בעצמו. הוא מבוגר מסקודיו. הוא איש מקצועי שאינו מוכן להתוכח עם טוראיו. אישם, מאחוריו, עומד שוטר גודי, בית-משפט, בית-סוהר. מפקד נבון אינו מרבה להשתמש בהם. אך הוא יודע שישנם. גם הטוראי יודע זאת.

מכון כראוי, מוכן לתרום צליל נקי יחיד למנגינה הכללית.

הצבא הקרבי של מלחמת-העצמאות כלל שנתיים רבים. הצעיר יותר הושפע על ידי שכנו בשורה בן ה-25 ובן ה-28, התבגר חיש מהר תחת אש יעילה.

היה זה צבא מבוגר בגיל וברוח. כל איש בו היה פרט מגובש. הוא לא היה מוכן להיכנע בלי-תנאי לסימן-הדרגה על השרחול, לפקודה שלא הסכים לתוכנה. הוא לא חמד מעונו, כי ידע שהוא חינוגי בקרב. גם במדוי החדגוניים-לכאורה ידע להבליט קו אישי קטן, וזית מיוחדת לכובע, תוספת מיוחדת שלא לפי התקן המצוהצח.

הוא לא היה איש מופקר. הוא ידע ערכה של משמעת. אולם היתה זאת משמעת מיר-חדת במינה. הוא חשב התחשבות בו, באי-שיותו. הוא היה מוכן, תמורת זאת, להפעיל יוזמה אישית רבה מאד בקרב.

ירשו בשנת '54 הוא טיפוס שונה לחלוטין. הוא צעיר הרבה יותר — לפחות בן 17, לכל היותר בן 21. נסיונו בחיים אפסי. הוא היה רגיל לאב ולמורה. הוא לא הופתע כשהוטל עליו בצבא למלא פקדויות. הוא היה מוכן לכך. כשאמר לו להצדיע ולומר "המפקד!" לא נראה לו הדבר מוזר. הוא לא הכיר שום צורה אחרת.

גם המפקד השתנה. הוא יותר בטוח בעצמו. הוא מבוגר מסקודיו. הוא איש מקצועי שאינו מוכן להתוכח עם טוראיו. אישם, מאחוריו, עומד שוטר גודי, בית-משפט, בית-סוהר. מפקד נבון אינו מרבה להשתמש בהם. אך הוא יודע שישנם. גם הטוראי יודע זאת.

משמעת שאינה תלויה רק בהתלהבות הרגע. משמעת שתחזיק מעמד תחת אש, מול פני המות, במבחן העליון של הסתערות הי-כידונים.

בימי המלחמה ובשנים הראשונות אחריה חי הצבא תחת צל הקוטביות של ילידה-הארץ מכאן והעולה החדש משם. תיאוריות רבות נוצרו על רקע זה. לא היתה כל אפשרות לגבש דמות אחידה של חייל עברי.

החייל של '54 לא בא אתמול ממארוקן ומעיראק. אם לא נולד בארץ, הוא נמצא בה לפחות מאז סוף עליית ההמונים, לפני שלוש שנים. הוא הגיע לארץ בגיל בית-הספר, עברית אינה שפה זרה בשבילו. הוא הסתובב בין צברים בני גילו, למד מהם את סגנונם. הוא אינו יודע רק לקבל פקודות בעברית, אלא גם לתת פקודות בעברית.

שמואל דואק (ראה שער) הוא כזה. הוא נולד באחת מארצות ערב, עלה בן 16. הוריו נשארו בחוץ לארץ, הוא יצא עם אחיו למושב בצפון הארץ. שם עבד על מכונית חקלאיות, לא חיכה לבוא תורו להתגייס, התייצב כמה חודשים לפני הזמן. שמואל בן ה-19 הוא כיום מפקד-כיתה. הממונים עליו חושבים אותו לאחד המצטיינים. פקודיו הם כמעט כולם ילידי הארץ, בני משקים וערים. הם רואים בו מפקד רגיל. כשהוא פונה לחייל יליד פתחתקוה, הלה אומר, בפשטות, "המפקד!"

רבי-טוראי שמואל דואק ביקש לעבור לחיל-הצנחנים. ג'וכן, חיל-הרגלים חשוב. אבל לא מעריכים אותו. בחיל-הצנחנים יותר קשה ויותר מסוכן. אבל יש סיפוק יותר גדול. וחיוך מזה, כשבארט אדום עובר ברחוב, כולם אומרים: "זה חייל!"

בעוד שנה וחמישה חודשים יפשוט דואק

את המדים, יחזור לחיים אורחיים. עוד אין הוא יודע מה יעשה. אין לו מקצוע. אולם משך עשרים השנים הבאות יזכור את אשר למד בהיותו חייל קרבי, בשנת 1954.

אם יקבלו אלפי הדואקים מחר בבוקר את הפקודה לבלום טור משריינ מצרי, או להסי-תער על משלטים בהרי השומרון, האם יהיו טובים או רעים יותר מחברייהם הקשישים ב'48?

צבא-ההגנה הוא כיום צבא של ימי-שלום על-תנאי. על אף הפעולות הקטנות-יחסית פה ושם, אין בו ולא יכולה להיות בו, המתיר חות גדולה של יום-קרב, המדרבנת למאמץ עליון. דואק וחבריו עוסקים בכל ימות הי-שנה בענייני מלחמה. אולם הם לא ראו מל-חמה מימיהם.

הצבא הוא חלק מן העם. אם יעלה העם בימי מלחמה לאותה רמה של התלהבות והקרבה עצמית, אליה עלה במלחמה האחר-ונה, יהיה הצבא ראש-החץ של התלהבות זו, יתרגם אותה למעשים. אולם אז יביא עמו צבא מקצועי. חילותיו יהיו מגובשים יותר, ציודו יהיה משוכלל יותר, ידיעותו מקיפות יותר.

אולם, כמו אז, יכריע בחשבון האחרון החייל הקרבי העברי. הוא גדל בתנאים אחרים, קיבל חינוך אחר, רכש הרגלים צבאיים אחרים. אך הוא קורץ מאותו חומר כחבריו הקשישים — התומר הגלמי של הנוער הי-עברי.

כאן, כן עתה — הם אינם אוהבים את הצבא, הם לא יאהבו את המלחמה. אבל הם יעשו את המוטל עליהם — בלי גבורה, בלי מורא.